

Uit “ Liber Memorialis” St. Michielsparochie Kuurne
door pastoor Lodewijk Frans Proot

Z.E.H. Lodewijk Frans Proot was vanaf 12 februari 1901 pastoor op de St. Michielsparochie van Kuurne. Hij was tevoren sedert mei 1895 pastoor geweest te Hertsberge. Het was een zeer gekende en dynamische figuur en nog maar pas benoemd te Kuurne, kreeg hij van de E.H. Deken van Kortrijk de opdracht om een nieuwe school te bouwen op de Kathoek. Deze werd ingewijd op 1 oktober 1902 en is ondertussen weeral afgebroken. Na WO I beleefde pastoor Proot de ontwikkeling van Kuurne tot nijverheidsgemeente.

In de zomer van 1932, na een dienststaat van 30 jaar pastoor te Kuurne, bood Z.E.H. Proot zelf zijn ontslag aan en ging op rust in het St. Jozefsgesticht te Waregem. Hij overleed op 30.01.1935. Hoe pastoor Proot de W.O. I te Kuurne beleefde, vertelt hij zelf in de “Liber Memorialis”.

1914

Wereldoorlog....’t Is ’t jaar van den oorlog! Niet één Belg, als was hij nog maar zeven jaar oud, zal die onheilsmare, ons toegekomen op 3 augustus, vergeten: ’t Is Oorlog !!!

’t Is hier de plaats niet wijdloopig die gebeurtenis te beschrijven, het zij genoeg hier te zeggen: Een schandige eedverbreker heeft ons vreedzaam en vredeminnend land in rouw, in weezin gedompeld! Een trotsche eierzuchtige verrader, met name Willem, Keizer van Duitschland, is met zijn machtig leger in Belgenland gedrongen en ik laat aan de geschiedenisschrijver die droevige taak over, de gruwelen en heiligschenderijen te beschrijven, gepleegd door een volk dat maar verdient, den naam van wilde barbaren!

Van den eersten dag heeft onze godsdienstige bevolking zijnen toevlucht genomen tot den Hemel, alleen machtig om dien geduchten vijand te bevechten. Op al de wijken van de parochie stelden zich ieveraarsers aan ’t werk om gelden in te zamelen en heilige missen te doen opdragen ter eere van O.L.V. van Gedurigen Bijstand, godsvrucht die hier beoefend wordt, ik mag zeggen in al de huizen van de parochie! Weken op weken werden er alle dagen drie missen gezongen ter eere van die goede en machtige Moeder, troost en hulp der Christenen.

Geheel de parochie door, overal waar een beeltenis van O.L.V. of een Kruis ter vereering stond of hing, daar kwamen de menschen, ik mag zeggen in benden tezamen en alle dagen na het werk van den dag, baden zij daar driemaal den paternoster met de litanie van O.L.Vrouw. O, wat werd er dan gebeden en gesmeekt. Ook in de kerk werd den paternoster en de Litanie van O.L.Vrouw gelezen en later het gebed voor den Vrede, opgesteld door zijne Heiligheid den Paus Benedictus XV.

Negen achtereenvolgende dagen zijn wij in bedevaart gegaan naar O.L.Vrouw van Groeninghe te Kortrijk. Moet ik zeggen dat het getal bedevaarders groot was ??? Doch verdient hier bijzondere melding O.L.Vrouw Hemelvaartdag. En de zondag onder de octaafdagen op dewelke er minstens drieduizend parochianen deel aan namen. En eens dat dit heilig vuur begint te laaien, daar is geen uitdoven meer aan! Den tienden dag, trokken boven de Vijfhonderd bedevaarders op naar Dadizele!

Alle dagen, ik zegge alle dagen, was de kerke vol volk, 't was hier alle dagen zondag, vooral 's morgens in de eerste mis. En nog het troostende van al: alle dagen veel, over veel H. Communiën. Gelijk in het begin van dit overzicht te lezen staat, 42 500 heilige communiën meer dan verleden jaar!

Bijzondere melding dient hier aangestipt te worden tot eer van ons godsdienstig volk: van 28 juli, dus enige dagen voor den oorlog, tot 28 augusti opvolgende, wierden hier 19000 heilige communies uitgedeeld !! 't Is wel aan dien stormloop tot Jezus en tot zijne Heilige Moeder, dat onze parochie gespaard is gebleven. Slechts een goed honderdtal Duitschers hebben hier twintig dagen verbleven. Zij zijn vertrokken op 23sten december....met de wind van achter!

Veel vluchtelingen van Mechelen en omstreken kwamen hier aan. Weggedoold van hun streek om te ontsnappen aan de woeste en barbaarse aanvallen van den vijand. Op eenen dag, rond den noon, vielen er boven de 200 binnen in het gasthuis, eten en onderkomen zoekende. De brave zusters, geholpen door de weeskinderen, hebben wonderen van zelfopoffering gepleegd.

Op 22 oktober, dag van de gedurige aanbidding, kwam in de pastorie van Cuene de E.H. Pieter Maenhout, pastoor van Rollegem-Kapelle, weggevlucht van zijne parochie. Hij verwekte waarlijk medelijden. 't Beefde al wat aan hem was. Hij herhaalde al snikken hetgeen hem de laatste dagen was overgekomen. Hij moest zelf graven delven om moedwillig doodgeschoten van zijne parochianen er in te begraven. Een echt monster van de Ulanen stond achter hem, gewapend met zijnen blote sabel en dien hij hem op 't lijf sloeg, zeggende "arbeiten zwart zwijn" ! Wie van de twee verdiende dit smaadwoord naar 't hoofd gesmeten te worden ???

O domine, Domine da nobis pacem

1915

't Is nog maar altijd oorlog ! Den 19 oktober van 't jaar '14, heeft het kanon beginnen bulderen op de slaglijn van Ieper of daaromtrent en voorts strekkende langs den IJzer. Den 21 oktober, daags voor den biddag van Cuene, was het gebrom zoo geweldig, dat de menschen, in de Kerk om te biechten te gaan, zaten te beven en te schudden. Men kwam de vreemde biechtvaders uitroepen en deze trokken weldra huiswaarts. En wij stonden daar met vier a vijf priesters om al die biechten horen ! Wij hadden een voordeel: de menschen waren al om ter best gesteld, want zij meenden dat hun laatste dag gekomen was. De oorlog is een wrede gesel, maar ook een goede predikant !

Van 19 oktober van 't jaar 14 tot einde 't jaar 1915 was het maar altijd poefen en schieten. En wat een wonder mag genoemd worden, de vijand of was hij een reus in macht en in volk, hij bleef staan voor den IJzer, dat klein riviértje, maar gezegend riviértje... 't is alsof God gezegd had: Tot daar en niet verder....!

Intussen heeft ons werkvolk er nog al tamelijk wel doorgeworsteld. Het werk was zoo druk niet als in gewone jaren, doch dank aan de Onderstandscmissie, zoo voor werklozen als voor de huizen waar zoon of man in het leger had dienst genomen, ons volk heeft toch noch honger, noch gebrek moeten lijden. En indien ik het zoo noemen mag, de oorlog heeft ook eenen goeden kant: "men zag geen maandagvierders meer....en den zondag wordt er ook veel, ja veel min gedronken! 't Mag, of 't kan er niet meer af ! Gave God dat dit mochten voort duren!!

Geheel het jaar door is ons volk trouw gebleven aan zijne godsdienstoefeningen. Ten bewijze dit overheerlijk getal heilige Communies: 152.000.....dat is op een klein haar, drieduizend communies per week, of gemiddeld vierhonderdvijfentwintig per dag !! Als de roede op de rug duwt, 't is alsdan dat men het begint te gevoelen! Indien wij, in 't toekomstige, dit overgroot getal niet meer bereiken, één ding mogen wij verhoppen en dat is: veel menschen hebben geleerd dikwijls te biechten en ter heilige communie te gaan, en zij zullen daaraan getrouw blijven.

1916

Zoals het te voorzien was, 't getal h. communiën is wat gedaald. 't Is al moeilijk om dat heilig vuur in laaie en in vlamme te houden, al is 't dat wij nog niet te klagen hebben. De mensen zijn geerne gauw verhoord, zoo niet ze laten het nog al lichte steken. Ware God maar zoo langmoedig met hen, de wereld zou nog meer te zuchten, meer te lijden hebben om zijne ongetrouwheid en zijne misdaden.

't Getal huwelijken is ook gedaald. Dat is nog al gemakkelijk om uit te leggen. 't Zijn slechte tijden, 't werk is er niet meer...de grote geldwinning heeft opgehouden. Vandaar is men benauwd nieuwe lasten op zich te trekken, welke als natuurlijk gevolg zijn voor de jonge getrouwde. Dat is ook al eene slechte achtersmake van den oorlog. Ware de drift tot vleselijke genoegens gestut en niet uitgedoofd!

De geboorten zijn ook verminderd in getal. 't Is niet te verwonderen, aangezien er min huwelijken worden aangegaan. Van eenen anderen kant onder de **230** die opgeroepen werden om de wapens op te nemen tot verdediging van het Vaderland, tellen wij veel gehuwde huisvaders die juist in den leeftijd zijn om kinders te verwekken.

In den loop van het jaar hebben vele herbergen gesloten geweest, hier gelijk elders...en bleven zij gesloten voorgoed! Maar, al die goede werken, zoals de voorplanting des Geloofs, de St. Pieterspenning, H. Kindsheid kwijnen en komen op niets uit. De plaatselijke noodwendigheden laten het niet toe van de jaarlijkse omhalingen te doen. Wat al noodlottige gevolgen van dien gruwelijken oorlog !!! En hoe gaat het zitten te naaste jaar ???

1917

Hoe gaat het zitten te naaste jaar? Dit was mijn laatste woord van verleden jaar. Wel, 't is nog ne keer en om niet te veranderen altijd hetzelfde... 't Is nog oorlog!! En van dees jaar zijn wij nog erger gesteld dan vroeger...en 't zijn Duitsche...dat wil zeggen, van die propere...vuilaards, ge riekt ze van een kwart verre. Tot de kleinste huizen zijn vergeven van die.....

De kerk heeft ook niet gespaard geweest. De protestanten hielden daar hunne vergadering. Nog beter: de kerk heeft moeten dienen voor concertzaal en daar a.u.b. kwam eene Berlijnse theaterzangeres haren bek openen.

En nog iets: de kerk moest dienen voor gevang. De Ortskommandant sloot aldaar op de Zivielarbeiders...die na 2 uren daar verbleven hebbende, weggeleid wierden....Eten en drinken en smooren....en daartoe moet de kerk dienen. Wij sukkelen dus voort en voor veel dingen moeten wij oog en herte sluiten.

Wat veel kwaad te weeg brengt onder onze bevolking, 't is het opeischen van ons mannenvolk die op den vreemde moeten werken voor den Duitsch! Dat zijn Zivielarbeiders !! Velen onder deze zijn van de beste niet en dienen maar om onze goede jongens te bederven. Den eerbied voor den Zondagrust is niet gekend bij dat volk van Duitschland. 't en kent maar zijnen afgod en aartsketter Luther! Vandaar verwaarlozen van missen te horen. En geen missen meer den zondag. Ge kunt denken wat er moet geworden van dien hutsepot...'k en spreke nog niet van die barbaarse wilde beesten, die ons opgeeeichte en weggeleid volk erger behandelden dan de beesten...Zes zijn bezweken ten gevolge van onmenselijke behandelingen. En onder deze die na maanden foltering en te huis zijn wedergekeerd, menigeen zal er voor gansch zijn leven de bittere gevolgen van smaken.

't Begint te verslechteren voor Cuern. Bijna ieder huis is ingenomen door de soldaten. En 't was van "zijt maar fraai en roert niet te veel de tongen", zoo niet ge wierdt buitengecijferd....

De pastorie werd ook niet gespaard. En zoo kwam het dat ik op eens 45 van die propere manneken mijn huis zag bestormen. Na ruim een maand en half te midden van dien echten zwijnsboel geleefd te hebben, ging ik, met mijn hoedje in mijn handen, en al schoone spreken, gaan vragen om toch enige verlichting te bekomen... En 't lukte.... Twee dagen daarna trokken die ongewenschte klanten er van door....maar...zij waren nog niet allen buiten of 65 nog ergere bakzwijns kwamen de eerste vervangen. 't Was een echt verkenskot !!! En 't zou nog verbeteren...

Ik zie nog dien luizigen rostekop, een officier van 't Duitse leger. Zijn wezen geleeke aan dit van lucifer als hij uit den hemel verbannen werd en met een korte beet en snak: "Gij..hier buiten"! En ik had drie a vier uren om mijn potten en pannen te vergaren en op te trekken naar....het "Oudemannenhuis", alwaar ik dank aan de edelmoedigheid van eerw. moeder, een onderkomen vond.

En ik heb daar één en twintig maanden in kwartier geweest. Nooit zal ik die brave zusters van het gesticht kunnen vergeten...Zij hebben mij binst dien tijd alle blijken van liefde, eerbied en genegenheid gegeven...

En de pastorie werd weldra in Commandantur herschapen...Terloops zij gezeid dat men, vroeger reeds van 't eene en van 't andere was komen opeischen. En om te beginnen, een "lucifer", de zoon van eenen dominee kwam mijnen wijn stelen. Al de matrassen moesten ingediend worden... en wij mochten dan op stroo slapen. Al de stoven wierden afgehaald en met stuur te zien heb ik nog kunnen de stove houden van de keuken. Ten minsten tien keren hebben zij mijn huis doorzocht van op den zolder tot in de kelder. Alles opengesmeten en doorsnuisterd om te zien of ik nog niets verdoken had.

Alle zaterdagmorgen kwamen de orders van de Commandantur: "morgen moet de kerk vrij zijn van die tot die uur". Nu eens voor die poepgaaien van protestanten, dan voor de Katholieke soldaten.

En 't bleef mij dan maar een middel over om mijne parochianen te vermanen en de uur van onze zondagsmissen kenbaar te maken en dat was door de kinderen van de scholen die geheel de parochie rond en in alle huizen de menschen vermaanden "morgen de eerste mis om...ure, de tweede mis te....de Hoogmis te....

En dat was mij een boeltje in de kerke. Er mocht geen licht zijn en de menschen liepen malkaar builen in den kop, of braken schier nek en benen over de stoelen....Deze lelijke duivels!

En nog 't slechtste van al was, door dat aanhoudend verblijf van die vuile Duitschers, zagen wij hier en daar slunsen van vrouwvolk met die beesten nestelen en leuren en...en...moet het gezeid worden...zedes en eerbaarheid wierden onder de voeten getrappeld.

Dat geeft een klein gedacht van hetgeen wij hier te doorstaan hadden gedurende het gansche jaar! God moge ons bermhertig wezen en rustiger tijden doen beleven....

1918

't Is 't jaar van verlossing!! Maar 't is ook 't jaar van nog zwaarder beproevingen, van vernieling, van bombardement vooraleer die barbaren het land uitgejaagd werden.

In de eerste maanden ging alles gelijk voorheen. Plagerij van allen aard en naarmate de vijand zijne positie voelde verslechteren, naarmate ook was het van pas op, zoo niet den bak in of 50 of honderd mark boete. Al zoo gebeurde het dat ik naar de Commandantur geroepen was, waarom en weet ik niet en bij toeval trok ik mijn horloge uit om te zien hoe laat het was....en....omdat mijn uurwerk niet stond op Duitsche uur, 't schol aan niets of ik kreeg een cadeautje van 25 Marks boete!

Maar 't is nu dat de lijdensweken zal aanbreken. 't Is den vijftiende oktober, eene dinsdag, dat de Engelsche troepen de Duitsche sloebers op de hielen zitten...zij waren doorgebroken, en 's namiddags rond 3 ure komt de eerste patroelje de plaatse binnengestormd om de Duitsche soldaten of te moorden, of op de vlucht te jagen! 't Was een vreugdekreet ongehoord!

Maar 't slechtste kwam daarna. De vijand van den overkant van Leie en Schelde begon Cuerne te beschieten, te bombarderen. En 't ging er op los, van drie kanten te gelijk.

De woensdagmorgen waagde ik het nog om de heilige mis op te dragen voor mijne bedreigde en in angst verkerende parochie, maar 't was al beven en al sidderen. Gedurende geheel de H. Mis, een onafgebroken beschieting en voorzeker met het inzicht de kerk plat te leggen. Eene oorgetuige heeft mij gezeid dat er vijftig bommen gereed lagen om de kerk van Cuerne te beschieten.

En ik voel nog eene siddering als ik denk aan hetgeen er dan gebeurde !!! Van den altaar naar het sacristie gaande viel de eerste bomme dwars door de middenbeuk op eenige stappen van mij !! In aller haast keer ik naar het altaar weder om de gewijde vaten met het Allerh. Sacrament naar den coffrefort in de sacristie over te brengen! En terwijl ik O.L.Heer in veiligheid brachte in de coffrefort, eene bomme slaat een der vensters van de sacristie in stukken en op twee a drie stappen van mij zie ik daar het vuur van de ontploffing. 'k Was gauw het sacristie uit en liep naar het huis van den koster...en...'k was geen drie stappen ver in het huis of eene bom viel daar voor de deur !!!

Drie maal en in min dan vijf minuten nakende mijne dood !!! 'k hadde zeker dan wel meer dan eenen Engelbewaarder rondom mij !!! God zij lof en dank !!!

In het mannenhuis waren allen gevlucht in de kelders en daar had het insgelijks den vijand op gemunt om het gesticht te vernielen. De kapelle was in stukken geslegen en in geheel het gebouw was er geen ruit geheel gebleven! Dakingen erg beschadigd, bommen al alle kanten door de muren geschoten!! En wij zaten daar in de kelders met 182! Gaan wij er nog levendig uitkomen? God alleen weet het! Men kan wel denken hoe het daar al ging. Drie achtereenvolgende dagen en nachten daar opeengetast. Niemand durfde nog één voet buiten zetten... Alles moest binnen gedaan worden. En dat woord "alles" wil veel zeggen!!!

Het wierd daar onuithoudelijk en er viel maar ene kans meer te wagen....'t was van te vluchten! En naar waar? Naar het moederhuis, naar het gasthuis van Poperinge... 't was tegen de achterdeur! De vlucht naar Egypte.....

De Engelsche troepen waren zeer bereidwillig om hunne auto's ten dienste te stellen. En avant... naar Sinte Catherine, naar Winckel St. Elooi, naar Ledegem, naar Passchendaele, naar Ieper, naar Poperinge. Wij gaan hier onverlet laten wat wij op die reis te verduren hadden! Nog eens God danken en wij kwamen er toch zonder doden of gekwetsten onderweg te laten.

Ziet gij ons daar aankomen te Poperinge, onverwacht, met 182, waaronder oude versleten afgetobde ouderlingen, kinders, enz..en nog het slechtste, wij komen in het gasthuis, vroeger in stuks geschoten en sedert ruimen tijd verlaten.... Drie zusters waren daar weergekeerd sedert drie à vier dagen. Maar wij waren toch uit het gevaar! En wij hebben daar elf dagen als vluchtelingen doorgebracht.

En intussen...hoe stond het te Cuerne ??? Toen wij den vrijdag wegrede van Cuerne, zagen wij van op den buitentrapp voor de ingangsdeur, zeven huizen in laaiende vlammen !! Wat zal er van Cuerne geworden zijn, binst de elf dagen afwezigheid??

In den nacht tussen den donderdag en de vrijdag was het geschut zoo geweldig en het gevaar zoo dringend, dat al de inwoners van de Plaats en omliggende gevlucht waren. En wat als een wonder, als eene bijzondere bescherming mag aangestipt worden, slechts veertien personen wierden door de bommen neergeschoten en gedood. Ingezien het aanhoudende ontploffen van bommen en 't slechtste nog van al, van gas of verstikkende vuurwerpsels, en bij duizenden die tussen dit vuur moesten vluchten, 't is waarlijk te verwonderen dat er niet bij honderden en honderden de dood gevonden hebben in dien echten vuurpoel!

Geheel den zuidkant, van aan de pastorie tot halverwege de kalsijde naar Harelbeke was deerlijk beschoten en veel huizen in puin. De pastorie al den achterkant was in brokken en slunsen geslegen!! Noch deuren, noch vensters waren er niet meer te zien. Van binnen was alles aan flenters geslegen, bij zoo verre dat ik en de heeren Kerkmeesters nadien in beraad stonden of de pastorie afbreken of ze te lappen. Dit laatste wierd gedaan!

En dan de kerk. Ik verduik het niet, bij mijn eerste bezoek daags naar mijn thuiskomen in het mannenhuis, kon ik mijne tranen niet bedwingen, ziende hoe het huis van Onzen Lieven Heer verwoest en verhakkeld was! Niet één venster meer in het kerkgebouw, de vonden in stukken en geheel vernield....de regen viel daar binnen lijk buiten...de menschen die naar de Kerkdiensten kwamen, moesten met gedekte hoofden daar zitten....en in geval van regen, met geopende regenschermen mishoren... Ten beste mogelijk hebben wij de gaten gestopt met de hoop van ze later te kunnen op haar geheel herstellen.

Droevig jaar voor de parochie van Cuerne. En niettegenstaande dien droevigen toestand, al de menschen waren opgeruimd en welgezind en wel hierom omdat zij van die barbaren, van die beesten, waarom het niet rechtuit gezeid, verlost waren !!!

1919

De vijand is het land uitgebusteld....maar hij heeft van Cuerne als eenen puinhoop gemaakt. Geen één huis op de Plaats dat ongedeerd uit de beschieting is gekomen. Doch vooral de kerk en de pastorie. Ons eerste werk was zoo veel mogelijk de gaten te stoppen, maar 't bleef altijd een arm beestje. Veel ouderlingen en kranke en zwakke menschen vonden het voorzigtiger van thuis te blijven op zon- en feestdagen. 't Was niet zonder reden.

Geheel het jaar door hebben wij voort gesukkeld, over dat het ging. Van onmiddellijke herstelling was er niet te spreken, om reden dat al wat ambachtsman was, niet wist waar eerst gaan. En wel nog meer omdat wij van alles gebrek hadden, en bijzonderlijk aan geld. Van de gemeente was er geen duit te bekomen en toen ik sprak van eene lening aan te gaan, was de eerste voorwaarde dat de gemeente zou dienen als borge en deze zond mij zonder veel complimenten naar de mane !!! Wat zegt gij daarvan? Maar één gedacht kon mij enigszins troosten en 't was, 't en is toch mijn schuld niet en Onze Lieve Heer zal mij het niet ten kwade rekenen?

Door bevoegde mannen werd de oorlogsschade geschat, toegebracht aan kerk en pastorie....En wanneer zal ons de uitbetaling gedaan worden?

Zijne Hoogwaardigheid de Bisschop is komen het H. Vormsel toedienen den 15 oktober en 't waren er al zoo een bende! Van zes jaar verre!!! En 't moet gezeid worden, weinig, zeer weinig zijn er achter gebleven.

En hoe staat het nu te Cuerne op geestelijk gebied ??

Binst den oorlog de menschen lazen, lazen dat hunne lippen daverden, 't was alle dage lijk zondag in de kerk, zoo als wij hoger gezeid hebben....maar eens de roede van het gat, zij hebben Onzen Lieven Heere niet meer van noode....de godsvrucht vermindert, verflauwt, begint te kwijnen. En eene van de grootste oorzaken dier verslapping was de wilde, de ontembare wilde! En de wilde is eene kwade beest.

De vlashandel steeg, steeg gedurig naar hogere en zotte prijzen. In weinig weken was de vlasprijs geklommen tot Vier duizend francs de baal !! De daglonen klommen ook in evenredigheid.... Vandaar wilde en overtallige misbruiken in eten, drinken en kleding! En als de geldduivel begint de eerste noot te spelen, dan is het uit en gedaan met allerhande geestelijke geplogenheden !! 't Is wel spijtig....maar 't is toch zoo !!!

1920

Van bij het uitgaan van den winter, onze eerste werking zou zijn: herstelling der kerk. Om den gewone en gebruikelijke weg te volgen, deden wij eenen oproep tot de ambtenaars die zouden willen het werk van herstelling ondernemen. Niemand bood zich aan....niemand!

't Werk was dringend en men moest vooruit. Metsers, timmermans, zinkwerkers, loodgieters, plakkers, dekkers, dat kregen wij nog al gemakkelijk...maar aan welke conditiën ??? Drie francs per

uur, legt ze me daar !!! Voegt daarbij nog de hoge prijzen van al de materialen. En om maar van eenen stof te spreken: de schaliën voor kerk en pastorie te dekken kosten bijna een half frank 't stuk....

En wij moesten nogthans vooruit. En was het lastig en onaangenaam die reuzenwerken te doen uitvoeren, 't ergste nog van al was de geldziekte. Wij moesten onze daguurmannen voldoen met eenige voorschotten en met belofte van ten volle betaald te worden wanneer de oorlogsschade zou vergoed worden door den Staat !

Maar die penningen kwamen toch zoo trage af. En maar voortgedaan op Gods genade en de hoop van..... Na lange wachten kwam er toch eenige verbetering. Wij ontvingen eenen eersten bon van Twintig duizend francs....'t was lijk een seile water in de zee....doch het gaf toch moed...en hoop op verdere hulpgelden.

En al zoo, al kriepen en al tjlpen, al stenen en al scharten kregen wij de kerk in 't droge. Eenige vensters wierden ook vernieuwd....de overige zouden toekomende jaar ook hersteld worden.

En hoe gaat en staat het met onze parochianen ??? 't En is geen boffen mede. Wij zullen niet beweren dat allen de Kerk en de geestelijke oefeningen afgewezen hebben, neen, maar wij moeten met spijt bekennen dat er menige parochianen hunne zondagsplicht verzuimen !!!

Vroeger, voor den oorlog, kon me ze op de vingers tellen die te kort bleven aan hun Zondag- en de Paasplicht.....maar telt ze nu? En waar de oorzaak gaan zoeken ??? In den vervloekten oorlog!! Dat is eene nasmaak, eene bittere nasmaak van dien gesel des hemels. En wij moeten op den zelfde toon spreken van alle andere godvruchtige instellingen en oefeningen!!

Voor den oorlog, en nog binst den oorlog, de vespers en lof werden door veel, veel volk bijgewoond! De derden zondag, dag van de maandelijks processie werd gevierd met allen luister..... Vijftig.... Zestig mannemensen vergezelden het H. Sacrament met brandende flambeelen...'t was oprecht stichtend en treffend!!

De Congregatiën voor beide geslachten bloeiden en werden in groot getal bijgewoond.... De Zondagscholen trokken wel en met het einde van den oorlog, alles valt in duigen! Zou men niet moeten peinen dat die luizige vuilaards, die smerige Duitschers den lucht vervuild en verpest hebben?

En wanneer en hoe zal die vroegere godsdienstgeest herleven en ons volk op zijnen ouden plooi weerom brengen?? Ja, hoe en wanneer. 't Is reeds vastgesteld van 't jaar 21 eene volle missie te geven en mannen op te zoeken die ons volk kunnen tot inkeer brengen, tot hunne vroegere christelijke gebruiken en plichten doen weerkeren....Ja, en dan ten minsten elk eene grote pinte zuiver en Christelijk bloed in hunne aderen storten.

God moge ons door zijne almachtige gratie versterken en verlichten !